

landsche Christen-Vrouwenbond zulk een stemming heerscht, wat ik eigenlijk niet kan gelooven, dat men spreekt van „molenpaarden“, en „graan slepen en malen voor de heeren“, voorspel ik deze organisatie geen schitterend succes. Van zoo'n mentaliteit zijn onze vrouwen niet gediend. Het is zelfs droevig, dat dergelijke uitdrukkingen gebruikt worden. Waarlijk, wanneer onze vrouwen meebidden en meestrijden, meestromen en meelijveren, terwijl toch voor haar geen plaats wordt ingeruimd in Kamer of Baden, sloepen en malen ze geen graan voor de heeren, maar doen ze haar van God opgelegden plicht, en mogen zij de eer van haar Koning dienen.

Wil de vrouwenrubriek daartoe meewerken?

Is dit het doel van onzen Vrouwenbond?

Immers ja!

Laten dan onze vrouwen een stemming, als in „De Ster“ tot uiting kwam, uitbannen, zulke klachten wraken, en er voor bedanken, met molenpaarden vergeleken te worden. Anders wekt de Vrouwenbond geen sympathie. En dat zou zeer jammer zijn!

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

internationale Zendings-raad.

II.

Een vorig maal hebben wij kort de historische wording van den I. Z. R. nagegaan, en tevens op zijn grondslag en doel gewezen. Nu willen wij eenige van zijn gewichtigste besluiten de revue laten passeeren.

Op deze internationale bijeenkomst werd Duitschland gemist. Wel was op de vergadering van Crans waarover wij in ons eerste artikel spraken, aan Duitschland de broederhand toegestoken en ook aanvaard, maar daarmee waren de beletselen voor een innige samenwerking nog niet uit den weg geruimd. Het valt niet te ontkennen, dat aan de Deutsche zending groot onrecht is aangedaan door de geallieerde mogendheden; en al mogen wij niet de regeringen met de zendingscorporaties vereenzelvigen, toch was in de hitte van den strijd ook van de zijde der zending niet altijd recht gehandeld. Daarbij, aan Duitschland zijn zoo goed als al zijn zendingsvelden ontnomen; het staat nu onder de zendingdrijvende volken geheel achteraan. En zoo was het wel te begrijpen, dat Duitschland geen gedelegeerde naar de vergadering te Lake Mohonk zenden kon.

Men heeft niet nagelaten zijn spijt over de afwezigheid der Duitschers uit te drukken. Trouwens, het is algemeen bekend, dat in het zendingswerk de Deutsche broeders een zeer belangrijk element vertegenwoordigen; en daarom viel het te meer te betreuren, dat zij hun stem in den Raad niet konden doen hooren. Uit het verslag der vergadering in het Allg. Miss. Zeitschrift blijkt, hoe gewenscht het geweest was, dat de Deutsche stem was gehoord.

Van het eigensoortige van den Deutschen arbeid in de zending heeft op de 25ste Algemeene Zend. Conf. Dr. Gunning een enkel woord gezegd. Hij wees allereerst op de organisatie van het werk op het arbeidsveld met deze woorden: „Ik denk

daarbij allereerst aan de wijze, waarop de Inlandsche kerk door hen wordt ingericht. Reeds in 1882, toen de zending onder de Bataks ruim twintig jaren oud was, heeft men daar een kerkorde ontworpen, die aan de Inlanders zekere bevoegdheden gaf in het bestuur hunner kerkelijke aangelegenheden. In verband daarmee heeft men meer dan elders aandacht gewijd aan het zelf-onderhoud der gemeenten.“ Het schijnt wel, dat de Duitschers niet consequent op deze lijn zijn doorgegaan; men leze het oordeel van wijlen Dr. Dijkstra in De Macedoniër van Januari in zijn „Uit mijn camera“.

In de tweede plaats dacht Dr. Gunning aan de organisatie van het werk der zendelingen. „Ik weet wel, dat de aanstelling van een Ephorus in onze toestanden niet past, maar ik aarzel niet te verklaren, dat de uitdrukking „Souvereiniteit in eigen kring“ vaak is een mooi woord voor een leelijke zaak, en menigmaal synoniem is met de soevereiniteit van het eigen ik.“ Er ware nog meer hierover te zeggen, maar wij willen niet te uitvoerig worden. Het gezegde is genoeg, om ook om deze redenen de afwezigheid der Duitschers te betreuren.

Men heeft anders wel moeite gedaan, de Duitschers te bewegen, naar Lake Mohonk te gaan. De beide secretarissen, Mr. Oldham en Mr. Warnshuis, zijn er expres voor naar Berlijn gereisd, nadat de pogingen van Nederland en anderen mislukt waren, maar het mocht niet baten. In het gebod op de vergadering van den Raad werd de Deutsche zending nu uitdrukkelijk herdacht, en treffend was, dat vooral de Fransche gedelegeerde vurig voor die zending bad.

Doch het motto was: bidden en werken. Breed werd de zaak der Deutsche zending behandeld in een sub-commissie, waarvan Dr. Baron Van Boetzelaer van Dubbeldam, de eenige Nederlandsche gedelegeerde, het voorzitterschap bekleedde. Het is wel zeker, dat het slagen van dit leere punt vooral aan zijn leiding te danken is, waarvoor ook wij hem dankbaar zijn. Voor de eenheid der christenheid en der christelijke zending was het noodzakelijk, dat de breuk hersteld werd, en deze is nu hersteld.

De Raad nam eenige resoluties aan met alle stemmen, waarin o.a. de noodzakelijkheid werd uitgesproken van het streven, om aan de Deutsche zendingscorporaties toe te staan het groote onbaatzuchtige werk, dat zij in de geallieerde landen voor 1914 verrichtten, weer op te vatten. Tegelijkertijd echter werd er met nadruk op gewezen, dat bijna iedere voornemende zendingscorporatie bezig was nieuwe rechten toe te staan aan de christelijke gezelschappen in het Oosten, en dat de tijden van den patriarchalen toestand tot het verleden behoorden. Ook constateerde de vergadering uitdrukkelijk, dat er niet de minste grond geweest was voor het schandelijke geroep tijdens den oorlog, alsof de Deutsche zendelingen zich aan verraad zouden hebben schuldig gemaakt en alzoo zelf de oorzaak geweest waren van hun verbanning.

Voor al dit punt is van het grootste belang. Er waren te Lake Mohonk 65 mannen en vrouwen bijeen, waarvan de grootste meerderheid behoorde tot landen, waarmede Duitschland gestreden had. Daarbij waren zij eveneens voor het grootste deel zendingsspecialiteiten, menschen, die met het zen-

dingswerk van nabij bekeken waren of er zelf geheel in leefden. Zij waren dus wel tot oordeelen bevoegd. En zie, deze allen getuigden unaniem, zonder dat ook maar één een tegenovergesteld standpunt innam, dat er van al die schandelijke beschuldigingen niets waars was, en de Deutsche zendelingen, in het algemeen genomen, zich correct in de hun vreemde landen hadden gedragen. Dat is toch wel een eechooriel voor onze Deutsche broeders en zusters!

En om de maat vol te meten, werd aan het slot de uitdrukkelijke hoop uitgesproken, dat ook in het belang der zaak van alle anderen, de gedelegeerden van het groote Vaderland der protestantsche zending op de volgende vergadering van den Raad aanwezig zouden kunnen zijn. En wat zeer opmerkelijk was, was het feit, dat Monsieur Daniël Couvé van het Parijsche zendingsgenootschap wel het meest kras di als zijn wensch uitsprak! Dat is de triomf der christelijke liefde.

Om het gewicht der zaak geven we de aangenomen resoluties, al hebben deze ook reeds in andere bladen gestaan.

„Geloovende, dat de uitsluiting van Deutsche zendelingen van vele zendingsvelden grootelijks 't geestelijk leven van Duitschland schandt, door een uiting van geestelijk leven te verhinderen; dat zij internationale geestelijke gemeenschapsbanden verzwakt; dat zij niet-christelijke volkeren berooft van beschikbare hulp; dat zij de ontwikkeling van blijvende vriendschapsbetrekkingen tusschen de natien vertraagt; en verder, dat het doen voortbestaan van de bedoelde beperkende bepalingen het beginsel der godsdienstvrijheid, dat een levensbeginsel der kerk is, in gevaar brengt, —

geeft de Internationale Zendingsraad als zijn overtuiging te kennen, dat de wonden, door den oorlog geslagen, niet ten volle kunnen worden geheeld, voordat de weg voor de Deutsche zendelingen weder geopend wordt, om hun zendingswerk te hervatten.

Onder aanneming van deze algemeene beginselen besluit de Raad verder:

a. dat de Raad, ofschoon dankbaar voor het succes van de pogingen, van zendingszijde aangewend om de Deutsche zending in bepaalde gebieden te herstellen, overtuigd is, dat met betrekking tot veel uitgestrekte gebieden de sterkste en meest volhardende krachtsinspanning noodig zal zijn, om de wegneming of wijziging te verkrijgen van de bepalingen, waarbij Deutsche zendelingen daarvan worden uitgesloten, en daarom een beroep doet op de nationale zendingsorganisaties en genootschappen van die landen, waarvan de regering zendelingen, op grond van hun nationaliteit, uitsluit, om uit te vorschen, welke stappen er kunnen gedaan worden om den terugkeer van de Deutsche zendelingen en zendingscorporaties tot hun oude velden zoo spoedig mogelijk te verkrijgen, rekening houdende in alle gevallen met de politieke noodwendigheden in ieder afzonderlijk zendingsveld;

b. dat, aangezien er sedert 1914 radicale veranderingen gekomen zijn in de politieke formatie van vele landen, alsook in de mate van vrijheid, die thans erkend wordt aan de Inlandsche kerken rechtens toe te komen, zoo geloofd de Raad, dat het doel onder a. vermeeld, alleen bereikt kan worden, indien de terugkomende zendelingen be-

klank, niet in de driften der bevolking, niet in een voorbijgaande opgewondenheid, maar in de zelfbewustheid, in de conscientie, in het Christelijk geweten van het Nederlandsche Volk“. (Adviezen, Tweede Deel, 1857, blz. 133.)

Eindelijk, ook toen elke kans op overwinnen was weggevallen, op 9 en 10 Juli 1857, sprak hij nog: „Uwe organisatie van het openbare schoolwezen is met de Schriften en het recht van alle gezindten, met het geloof der natie, met het volksgeweten, in strijd. Uwe Volksschool neemt, met het Kruis, het Christendom weg. Vereenig Jood en Christen op ééne volksschool, zoodat gij ter wegneming van het kenmerkend-christelijke verplicht zijt, en geef dan aan die onchristelijke schoolgemeenschap den Christelijken titel, dit noem ik heiligschennis. Uwe Christelijke lens is een onzedelijk woordspel, dat ontheiliging door heiligschennis verbloemt“. (Open Brief, 1857, blz. 6.)

De Minister van Justitie, Mr. Van der Brugghen, daarop repliceerende, zeide toen: „En nu vraag ik aan den heer Groen, of dit alles, wat ik opgenoemd heb, heiligschennis is: of dit alles is verloochening van het kruis van Christus? Ik laat het over aan zijn geweten en aan het geweten van het Nederlandsche Volk, om op die vraag het antwoord te geven“. (Adviezen, Tweede Deel, 1857, blz. 276*.)

Hier tegen schreef Groen: „De kleine minderheid zal, naarmate natuur en strekking der Wet duidelijker wordt, met des te meer vrucht zich be-roepen op de Christelijke conscientie, zoowel van den Minister van Justitie als van het Nederlandsche Volk. Een beroep op de Christelijke conscientie van het Volk. Het zal blijken, dat een wet, zonder Bijbel en bepaald

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XIX.

19. „Het Beroep op het Volksgeweten“. Rede ter opening van de Algemeene Vergadering der „Vereeniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs“, gehouden te Utrecht, den 18den Mei 1869. Amsterdam, B. H. Blankenberg Jr., 1869.

Dr. Kuyper heeft zich bij het opgeven van datums meermalen vergist. Maar één dactijfer heeft hij steeds goed onthouden. Het was 18 Mei 1869, de datum, waarop hij in de Domkerk te Utrecht deze opwekkende rede hield.

En waarom bleef die avond hem zoo onvergetelijk?

Hoor hem zelf. „Dit duurde tot 18 Mei 1869, toen ik in de consistoriekamer van de Domkerk te Utrecht, op een mij onvergetelijken avond, voor het eerst den man ontmoette, die door zijn vasten blik, door zijn ernstig woord mij terstond zoo machtig aangreep en imponeerde, dat ik van die ure af zijn geestesverwant, neen meer, zijn geesteskind ben geworden.“ (Gedenkboek, 1897, bl. 71. Zie ook: Bedoeld noch gezegd, bl. 25.)

Groen van Prinsterer was toen reeds een grijsaard, en zijn gezondheid wankelende. Eerevoorzitter der vereeniging voor C.N.S., had hij het vorig jaar de Algemeene Vergadering te Arnhem niet kunnen bijwonen. Maar ditmaal had hij toegevoegd aan den welwillenden aandrang der leden van de Hoofddirectie, om het voorzitterschap der vergadering op zich te nemen; want deze bijeenkomst droeg dit jaar een geheel exceptioneel karakter, aangezien men samenkwam even

voor de verkiezingen, waarbij de kwestie van het onderwijs op den voorgrond stond.

De Hoofddirectie, wenshende, in dit ernstig tijdsgevoel, aan het constatareeren van eensgezindheid bevorderlijk te zijn, stelde aan de algemeene vergadering voor, te verklaren: vooreerst, dat, ter eerlijke naleving van de wet van 1857, in den zin en geest waarin ze tot stand kwam, wijziging van art. 23, 24 en 33 vereischt werd, en ten anderen, dat aan elken meer afdoenden waarborg van gewetensvrijheid, wijziging van art. 194 der Grondwet zou moeten voorafgaan.

Dit praeadvies der Hoofddirectie was de wederopneming van een, sedert Juni 1866, bijkans in vergetelheid geraakt program.

Achtereenvolgens verschenen nu van Groens hand een tiental vlugschriften onder den titel: Zelfstandigheid herwonnen of Parlementaire Cijfers Zedelijke Volkskracht. I-X. Februari—Juli 1869.

De hoofdstrekking dezer geschriften was het herwinnen van de zelfstandigheid der Antirevolutionaire partij uit de doodelijke omarming van het conservatisme, door, ditmaal althans, bij de stemmen van 1869, de schoolkwestie uit het slijk der politieke combinatiën en speculatiën wederom op te heffen tot levensvraag, tot conscientievraag van het Nederlandsche Volk.

Reeds op 30 November 1855 had Groen van Prinsterer in de Tweede Kamer weerstand geboden tegen het hoofdbeginsel der onderwijswet: „Volksopvoeding waarbij de Christelijke waarheid als kerkelijk leerbegrip ter zijde gesteld wordt“. Hier tegenopende Groen toen de stelling: „Het Christendom uit de volksopvoeding te weren, strijdt tegen het verlangen der Natie“. En aan het einde van zijn betoog verklaarde hij: „Hetgeen wij hier gewetenshalve belijden, vindt weer-

reid
rege
hou
telij
begir
c.
tege
oorlo
poral
loopi
sing
overl
corpe
d.
gen,
als
dij
eend
politi
hoew
tot z
wien
zendi
rizal
spok
de vl
dig g
gen c
aan
ex e
in ov
der l
e.
het v
verie
herin
tenen
breid
degel
christ
hebb
mel l
haar
volge
niets
ervar
waar
te da
Wij
De
Guisp
Dr R
schrit
tinge
de H
porat
behoe
zendi

Der
sche
jubile
Bij w
drich
eijner
Heyd

leerba
of alf
zalig
wet i
weic
werp
Sed
king
uit.
En
was t
Ons
Halpr
April
een J
zal d
het zi
wat m
tig ge
een te
deel
niet,
in u
En
des
den o
van o
weish
niet w
koner
Christ
veroor
hereid
stellen
en ter
een p
eenige
demon